

KITARTÁS

A „KITARTÁS“ KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 15.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452.902. szám alatt hagyta jóvá.

Tagjainkhoz.

A legutóbbi időben kifizetett biztosítási összegek — amint azt az alábbi kimutatás tanúsítja — minden kétséget kizárólag igazolja azt, hogy egyesületünknek szüksége volt arra a szerződésre, melyet a Dordrecht biztosító társasággal a múlt évben kötött.

Szüksége volt főképen azért, mert a tagok azon része, kik az alapításban részt vettek, nemcsak nagyrészt tulkorosak, hanem egészségi szempontból sem voltak alkalmasak arra, hogy értük bármely biztosító társaság kockázatot vállalni volna.

Most, hat évi fennállásunk után, már többé-kevésbé tiszta képet nyújt nekünk a statisztika arról, hogy az orvosi vizsgálat mennyire szolgálja valamely intézet vagyoni és ezzel a többi tagnak jogos érdekeit, annak hiánya pedig mily veszedelmeket rejt magában az összesség hátrányára. A belépő tagoknak azon kijelentése, hogy ők egészségesek, korántsem lehet oly értékű, vagy oly megnyugtató, hogy bármely intézet erre alapíthatná fennállását. Nem pedig azért, mert az emberek legnagyobb része nem is bír tudomással azokról a belső bajokról, vagy ezeknek előidéző feltételeiről, melyek őt alkalmatlanná teszik a biztosításra, ha pedig ismeri a baját, vagy nem tulajdonít annak különös fontosságot, vagy pedig az utódok iránti gond és szeretet letériti az igazság utjáról és a valóságnak meg nem felelő adatokat szolgáltat az iránta bizalommal viseltető társaságnak.

Az igaz, hogy az alapszabályokban van erre nézve orvoslás. De melyik társaság szánja

magát arra, hogy a sors által sujtott családot még a várt segítségtől is megfoszsza akkor, amidőn, rendszerint kenyérkeresőjét veszítve, amugy is csak a legnagyobb gondoknak és nélkülözéseknek néz elébe.

Mindenesetre az ily elnézéseknek is megvan a maga határa. Ezért tehát felkérjük bizalmi embereinket, hogy oly tagoknak visszavételét ne ajánlják, akiknek nejük beteg és akik csak azért lépnek vissza, hogy a befizetett tagdíjak ellenében azután aránytalanul nagyobb halálozási segély birtokába jussanak, mint az a legutóbbi időben is megtörtént.

Az eddigi halálozási statisztika kétségtelesen kimutatta azt, hogy az elhalt tagoknak legnagyobb része már belépésük alkalmával oly szervi bajban szenvedett, mely előreláthatólag a legrövidebb idő alatt véget vet az illető életének.

A fent említett szerződés tehát az egyesületre nézve nagyon üdvösnek bizonyult éppen a fent említett okokból, mert sikerült az egész kockázat vállalására a biztosító társaságot rábírnunk anélkül, hogy az a jelenben kellő ellenértéket kapott volna. Ha már most azt akarjuk, hogy egyesületünk gyarapodjék vagyomban, akkor tagjaink első kötelessége saját körükben új tagokat szerezni és intézményünket terjeszteni, mert ezáltal nemcsak magunknak csinálunk hasznót, hanem a velünk szerződött biztosító társaságnak bizalmát és a hozott áldozatait ellensúlyozzuk azzal, hogy új tagállományunk jóságával megszüntetjük azt az aránytalanságot, mely a szolgáltatott díjak és a nyújtott kedvezmények között fennáll.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva azon összegre, mely őt az alapszabályok értelmében megillette. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, az egyesületnek okvetlenül bejelentendő.

3. A tag törvényes nejeének elhalálása esetén az alapszabályszerű segélyben részesül.

4. A tag 15 évi tagsága idejének letelte után, ha 50-ik életévét betöltötte, életbiztosítási kötvényére 1000 koronáig terjedhető kölcsönt kap a »Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet«-től.

5. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

6. Az egyesület havi közlönye minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 2-ik számában kimutatott segélyösszeg ... .. 88.600 kor. — fill.

Ujabb segélyek:

	kor.
651. Kareli János, Piski a tag halála után	1000
952. Csudai Ferencz, Oroszka » » »	500
1586. Müller József, Sásd » » »	500
1608. Deutsch Ármin, Fogaras » » »	1000
1613. Benczur László, Endrőd » » »	1000
2188. Hauzner György, Ujpest » » »	1000
2280. Deák Ferencz, Budapest » » »	1000
3785. Jezik Method, Jászberény » » »	500
4365. Drexler Hironimus, Szepes-Váralja ... .. » » »	1000
4738. Szekár György, Uj-Arad » » »	600
1909. Erdélyi Ferencz, Arad, neje halála után	300

Balesetsegélyek:

Lapunk 2-ik számában kimutatott segélyösszeg ... .. 28.746 kor. 26 fill.

Puhm János egyesületi tag az alábbi nyilatkozatot adta át egyesületünk ügyvezetőjének azzal, hogy az aláírók annak közzétételét kívánják:

Nyilatkozat.

Alulírottak, mint a »Kitartás« kölcsönösen segélyező országos egyesület alapító tagjai, folyó hó 12-én a »Dordrecht« igazgatóságánál azon. czélből jelentünk meg, hogy a »Kitartás« tagjainak életbiztosítására vonatkozó szerződésről, valamint a biztosítás alapját képező egyéb feltételekről onnét is közvetlenül a kellő felvilágosítást és utbaigazítást megkapjuk.

Vasárnap ott nem lévén hivatal, Robitschek Ferencz vezérigazgató urat magánlakásában felkerestük és előadtuk neki jövetelünk czélját, mert mint munkás emberek, máskor nem rendelkezünk szabad idővel. Robitschek igazgató ur nemesak hogy a kellő felvilágosítást megadta, de a három órai ott időzésünk alatt a legapróbb részletekig megmagyarázott mindent, megadott minden felvilágosítást és a könyvekbe is betekintettünk, hogy meggyőződjünk annak valódiságáról, amit a »Kitartás« igazgatósága a tagokkal közölt.

Számj személyes meggyőződésünk alapján tehát kijelentjük, hogy ezek után kell, hogy a legnagyobb meglepéssel és bizalommal legyünk ezentul a »Kitartás«-egyesületünk iránt.

Meg kell még jegyeznünk, hogy Robitschek vezérigazgató ur azon kijelentést is tette, hogy maga is csodálkozik a »Kitartás« igazgatóságának mindenre kiterjedő pontosságán, tudva azt, hogy annak igazgatói más oldalról is el vannak foglalva szerény állásukban; habár tény az is, hogy ő, mielőtt a »Kitartás«-sal ezt a nagyfontosságú szerződést megkötötte, előbb az igazgatókról kellő információkat szerzett és meglepéssel kijelentheti, hogy róluk, kivétel nélkül, csak a legjobbat hallotta.

Budapesten, 1905. évi február hó 19-én.

Tranker Mátyás s. k. Gróf Géza s. k.

Kovács Sándor s. k.

A fenti nyilatkozatot az aláírók kívánásának megfelelően közzétettük, de semmi okunk sincs azt dicséretképen a magunk számára felhasználni, mert mi a kötelességteljesítésért nem vágyunk dicséretre.

Az igazgatóság.

A Hold.

A földi éjek szelid ezüsthényű szövéténeke ma ép oly varázsos hatással van reánk, mint egykor elődeinkre; akikről leoldotta a földi köteléket, ösztönözve, hogy az égre gondoljanak. Földünk gyermeke a Hold, amely évmilliók végtelen sora előtt együtt végzé körforgását a Földdel s csak később alakult ki önálló világgá. Iszonyu, szinte elképzelhetetlen kataklizmák mentek azóta végbe a Földön és Holdon egyaránt. A Föld az élet hazájává lett, a Hold pedig . . . Erre a kérdésre csak a legszélsőbb határozatlansággal lehet felelni.

Évtizedeken keresztül meg volt győződve az emberiség, hogy a Holdat nem környékezi légkör s így rajta élet sem fejlődhetett ki. Ma már nincs csillagász, aki ezt teljes bizonyossággal merné állítani, számtalan jelenség vált azóta észlelhetővé, amelyek mellett tanuskodnak, hogy a légkör nem tűnt el teljesen a mellékbolygóról, bár kiterjedtsége elenyészően csekély. Nem egy csillagász bizonyos változékony szürke szint észlelt, amely, ha csak nem kell tartanunk optikai csalódástól, csak ködök vagy növények hatásának tulajdonítható. Flammarion szerint kell is hogy létezzen a Holdban csekély sűrűségű és a földétől valószínűleg különböző alaku légkör. Talán léteznek folyadékok is, mint például víz, de csak csekély mennyiségben. Ha épenséggel nem környezné légkör, nem léteznék rajta egy csep viz sem, hisz egyedül a légnomás tartja a vizet csepfolyós állapotban. Lehet, hogy a Hold láthatatlan fele gazdagabb folyadékokban, mint a látható holdvilág, amely földünk felé fordul.

Nem tudunk határozott feleletet adni, laknak-e a Holdban, e szomszédos világban. Az ábránd és a titokzatosság csillaga, a Hold zajtalanul kering anyja, a Föld körül. Az ősember figyelmét a holdkorong foltjai irányították az égboltra. És nincs ókori nép, amely ne alkotott volna magának forgalmat e foltokról. A keletázsiaiak nyulat láttak a Holdban, amely mozsár előtt guggolva, első két lábával mozsártörőt fog, amelylyel rizskását tör. A hinduk szerint kecske van a Holdban, békésen rágesálva a füvet. A számiak képzeletében egy házaspár látható a holdkorongon, akik földet művelnek. A régi skandinávok az éj ezüsthényű napjának foltjait valósággal legendaszerevé tették. Az Edda szerint »Mána szabályozza a Hold futását és különböző negyedeit. Egy izben elrabolt két gyermeket, amikor ezek egy forrástól visszatérve, botra függesztett korsójukat vitték. Ez a két gyermek nem hagyja el a Holdat, amint ezt mindenki láthatja.«

A grönlandiak hitregéje Ainiagának nevezi a Holdat, aki a szép Malinának, a Napnak testvérbátyja. Egyizben üzte a testvérét az égbolton és már épen azon volt, hogy megfogja. Malina, akinek ujjai lámpakoromtól egész feketek voltak, visszafordult s ezzel a korommal feketére dörzsöli Arininga arcát, amelyen a korom nyomai megláthatók. És minden tökéletesedésünk mellett is — mondja Houzeau — nem csupán a társadalmilag fejletlen emberek, hanem még a művelt társadalomhoz tartozó egyének is látnak a Holdban képzeletük alkotta alakokat és ez a látomány a hagyomány útján terjed tova. Csillagászok, akik a foltoknak nevezett holdbeli síkságokat minden tekintetben ismerik, sem

tudnak megszabadulni a hagyományos felfogástól ha a szomszédos égi világra tekintenek. Az emberi arcz szemei, orra, szája ellentállhatatlan erővel tűnnek fel előttük csak úgy, mint őseik előtt, kik a réges-régen mult kőkorszakban éltek.

Azt már régóta tudjuk, hogy e foltok a Hold síkságai, míg a korong többi részét a Holdbeli hegyek képezik. Jobban ismerjük e mindenségbeli szomszédot, mint a Földet, látható részeinek nincs helye, amit fel nem mértünk volna. Csak arra nem tudunk feleletet adni, hogy lakott világ-e vagy egy örökké vándorló égi sir? Ha nincs rajta légkör, akkor seleniták, holdbeliek sem létezhetnek, mondották régebben. De a csillagászat mindjobban tökéletesedik és ma már feltételezünk légkört, habár kis terjedelműt és nem tartjuk azt az élet előfeltételének. Az ábrándok csillaga nekünk ép oly titokzatosnak tűnik, mint hajdan az ősembernek, amikor először pillantotta meg.

Kereskedés vadállatokkal.

A vadállatokkal való kereskedés az utóbbi évek alatt élénk lendületet vett Afrikában. E jövedelmező kereskedés majdnem egészen az angolok, francziák, németek és hollandok kezei közt van. Leghíresebb állatkereskedő volt az olasz Casanova és Hagenbeck Károly Hamburgból.

A lipcsei földrajzi társulat közlönyéből olvasuk, hogy 1859-ben Casanova először szállított Németországba két vízi lovat, melyek most az amsterdami állatkert tulajdonai. Mutogatta ő azokat Németország több városában, de sehogysem sikerült vevőket találni számukra. 1862-ben ismét egész csapat afrikai vadállatot szállított Európába, melyeket azonban egy ideig magánál akart megtartani, mert még mind nagyon fiatalok voltak. E csapatban volt egy elefánt és egy vadbivaly — szintén az elsők, melyeket Németországban láttak — s több zsiráf. Kreutzberg állatsereglettulajdonos az egész nagy szállítmányt megvásárolta tőle s Casanova ismét Takába és Szetif tartomány alsó vidékeire tért vissza, Kassalától délre és nyugotra. Itt aztán összehívta a Homránokat, a leghíresebb vadászok törzsét s egyezsége lépett velük, melynél fogva ezek kötelezték magukat, hogy minden vadállatot, melyet élve fognak el, Casanovához szállítanak. Ily módon a különböző állatseregleteket tömérdek orosz-lánál, tigrissel, struczczal és sakállal stb. volt képes ellátni. 1866 felé Hagenbeck, ki azelőtt csak halakkal kereskedett, ügynökeit Afrika különböző részeibe küldötte s azok közvetítésével igen sok vadállatot szedett össze. Casanovának 1870-ben bekövetkezett halála után Migaletti, egy másik olasz, követte nyomdokait s későbbben mások is.

1868 és 1869-ben Reich nevű német Asfeld városából (Hannover) saját költségén nagy expedíciót szervezett Port-Natalba és a kafferek földjére. Sikerült is nekie 80 zebrát, igen sok antilopot, struczot s más nagyobb fajtájú madarat, oroszlánt, kigyót stb. összeszedni, de szerencsétlenségre az állatok nagy része még utközben elpusztult; az expedíció tehát majdnem teljesen kudarcot vallott. Reich 1874-ben Kassalába ment, hol Casanova és utódai oly fényes üzleteket csináltak. El is szállí-

tott Németországba 26 zsiráfot, 2 elefántot, 4 kaffer bivalyt, 6 ritka fajú antilopot, 2 tapirt, 2 huraramajmot, 5 hiénát, 3 párducot stb. Hagenbeck ugyanakkor szintén 33 zsiráfot, 10 elefántot, 13 antilopot, 4 oroszlánt, 4 párducot, 4 hiénát, 10 majmot, 5 struczot, 8 szarvorrut stb. szállított Európába. Mindez állatok elszállítása Hamburgig 51.680 talléréjába került.

Az állatszallitmányok a Kassalától Szuakimba vivő utat követik. A zsiráfok, elefántok, antilopok és bivalyok erős szijakkal megkötözve gyalog teszik meg az utat; a kisebb állatokat és madarakat ketreczekbe zárják és tevehátakon szállítják a tengerpartig.

Az utazás Kassalától Hamburgig rendszerint 70–80 napot vesz igénybe.

Egyébiránt a vadállatkereskedés Afrikával már az ó-korban vette kezdetét. Vannak, kik azt állítják, hogy a rómaiak korában Afrika egész északi része, ide értve a Szahara-sivatagot is, hatalmas erdőséggel volt benőve és itt volna keresendő ama híres vadászterület, melyből a rómaiak czirkusz-előadásaihoz azt a temérdek vadállatot összefogdosták. De most már földtanilag be van bizonyítva, hogy a Szahara és Algier nagy része örök időktől fogva pusztaság volt s az is lesz örökké. Valószínű, hogy a vadállatok, ezek az önkénytelen bevándorlók, Egyiptom földjén keresztül, a Nilus felső vidékéről kerültek át Európába, nem is említve ama szintén fontos körülményt, hogy Algiernak sivatag és kevésbé lakott vagy művelt része akkor is, éppen mint most, csak úgy hemzsegett az oroszlánoktól, párducoktól és hiénáktól.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Misztikus lelki jelenségek. Csodák nem történnek, de vannak jelenségek, amelyeket ma még megmagyarázni nem tudunk. Ilyenek a telepathia tünetei, a gondolatnak a messze távolba való vitele, a látomány, élőknek és holtaknak fölidézése. Régebben az ilyen jelenségeket egyszerűen hallucinációknak nevezték, de ma már ez a megjelölés nem födi a misztikus jelenségeket, melyek mind nagyobb számmal jelentkeznek. Londonban a lélektani kutatásokat végző társaság igen alaposan jár utána minden felmerülő esetnek, s csak azokat közli hivatalos kiadásaiban, melyeket a leggondosabb utánjárással és tanulmányokkal sikerült megállapítani. Természetesen nem egy olyan jelenség is kerül eléje, amely nem tekinthető rendkívülinek, de mindazáltal igen érdekesek. Egy Bigge nevű ezredes nyugodtan ült az ablaknál, midőn egyszerre egyik barátját vette észre, kezében halászati fölszereléssel. A nevén szólította de az nem felelt, hanem szó nélkül hirtelen tovább ment. Este találkozáskor, az ezredes kérdőre vonta, miért nem fogadta üdvözlését s ekkor meglepetéssel hallotta, hogy barátja tenyleg az ablaka alatt ment el, de négy órával később, mint amikor Bigge látni vélte. Hasonló esete volt Davidnak, akitől azzal bucsuzott el fivére, hogy két óráig kocsikázni fog s aztán visszatér. Pár pillanat múlva fivére lihegve jött vissza, de mivel azt hiszi, hogy öcsce valamit ott-hon felejtett, ügyet sem vet rá. Voltaképen azonban David csak saját képét látta, mert fivére nem

jött vissza akkor amikor látni vélte, hanem jó félóra múlva csak fáradtan és lihegve a sebes hajtástól, mely alatt a lovai megbokrosodtak. Egy orvos, aki egy beteg asszonyt gyógykezelt, hirtelen arra ébredt, hogy betege deliriosus lázban van, jóllehet a betegségből ilyen fordulatra nem lehetett következtetni. A lelkiismeretes orvos fölkel, fölöltözködik s kijelenti, hogy nyomban a betegéhez fog menni. Felesége le akarja beszélni a tervéről.

— Hiszen ilyen késő éjjeli órában be sem tud menni a kapun!

— Dehogy nem, válaszolja az orvos, a beteg házának kapuja előtt egy szolgáló virraszt és valakivel beszélget.

— Álmodik! Feleli rá a feleség.

— Nem. egészen tisztán látom a két embert.

Az orvos elmegy, odaér a ház elé és csakugyan ott találja azt a két embert, akit látott s a szolgáló ki is nyitja a kaput. Betegéhez sietve ezt tényleg deliriosumban találja, de nem láztól, hanem pezsgőtől, amelyből a beteg hölgy kissé többet ivott a kelletnél. Egy Hall nevű asszony egyszer a férjével és gyermekeivel együtt ült az asztalnál, midőn egyszerre csak egy nőt látott maga előtt. Meglepetésében fölugrott, majd rémülten sikoltozott, midőn ebben az árnyékban a saját személyét ismerte föl. Musset Alfrédéről, a hirneves francia költőről, a másodlátásnak sok megkapó esetét jegyezték föl; örökszép December éjszakájában írja, hogy egy feketeruhás alakot lát maga előtt, aki úgy hasonlít hozzá, mintha csak fivére volna. Ez az alak ő maga volt. Egy alkalommal Musset a saint-germaini erdőben sétált George Sanddal. Az író már messze előre haladt, midőn Musset, aki előbb egy sziklán állt, sápadtan és reszkette sietett utána. George Sand kérdésére, hogy mi történt vele, elmondta, hogy amint a sziklán állt, látta, hogy egy ember lélekszakadva rohan, mintha üldöznék; ő már utána iramodott, hogy védelmezze, midőn a züllött alakban önmagát ismerte föl, husz évvel idősebb korában. Vannak történetek, melyek ha szavahihetőségen nem alapulnának egyenesen a mesék birodalmába kellene sorozni. Ilyen Reeves zeneköltőnek az esete, aki mint templomi karmester vasárnapra a kar számára darabot költött melylyel nagyon meg volt elégedve. Az orgonán többször próbálgatta és élvezte a szépségeit. Elgondolta, milyen nagyszerű lesz, ha majd husz érczes férfihang adja meg fönséges erejét s már úgy tekintette alkotását, mint valami isteni remekművet. Mikor egyszer megint az orgonán próbálgatta szerzeményét, dolgozószobájának ajtaja hirtelen kinyílt s jóllehet előzőleg sem nem kopogtattak, sem senkit be nem jelentettek, egy ismeretlen alak lépett be. Egyik kezével letakarta a homlokát, a másikban egy kótatekerest tartott. A látogató ünnepélyesen előre ment egészen az orgonáig, a legmélyebb tisztelettel üdvözölte az agg mestert és olyan mozdulatot tett, mintha a tekerest át akarná neki nyújtani. Reeves kinyújtotta a karját, hogy a kottákat átvegye, de ebben a pillanatban nem látott többé maga előtt senkit. A jelenség eltűnt. A zeneszerzőt nem nagyon nyugtalanította a szokatlan és rejtélyes jelenet, de mégis fölkel, s azzal a kérdéssel, mi történik itt, gyorsan az ajtóhoz sietett, majd a folyosóra is kitekintett, de semmiféle zajt, járást nem hallott, senkit sem látott. Nyugodtan visszament tehát az orgonához és újra bele-mélyedt nagy művébe. Este megdöbbenve hallotta

hogy az egyik énekes, akinek a karban az ő kompozícióját kellett volna énekelnie, hirtelen meghalt. S ez ugyanabban az órában történt, mikor nála a rejtélyes szellem jelentkezett s most már emlékezett, az arcz, az alak is azé a szerencsétlen emberé volt, aki eljött hozzá, hogy bocsánatot kérjen, amiért halála miatt nem vehet részt a karban.

A színek hatása az örültekre. A tébolyodottakat eddig zene, hideg víz, különböző illatok stb. hatásával próbálták csillapítani több-kevesebb eredménnyel. Most egy olasz orvos a különböző színek hatásával tett kísérletet az örülteken, s mint mondják kedvező sikerrel. A tébolyodottakat, örültségök természetéhez képest, vörös, kék, violaszínű stb. ablaküvegekkel ellátott szobába zárja s úgy tapasztalta, hogy például egy igen indulatos örültet a kék színű sugarak, egy melakórban szenvedőt meg a vörös színűek csillapítottak le és gyógyítottak meg. Ami pedig a violaszín sugarakat illeti, ezek igen alkalmasaknak bizonyultak arra, hogy némely betegnél az étel és ital iránt érzett ellenszenvet legyőzzék.

Sütés hideg által. Mindenki tudja, vagy legalább tudhatná, hogy midőn kezünket tulságosan, például a fagypontra 20—30 foknyira meghidegült tárgyhoz értetjük, ez érintetés folytán égéshez hasonló hatást érzünk. Ebből kiindulva a párisi »Monde Illustré« azt állítja, hogy egy Sawiczevosky nevű magyar (?) vegyész oly módon használta föl e különös tünetényt, miszerint a hust a tűz helyett fagy mellett sűti meg. Kísérlete olyan jól sikerült, hogy a német hajóhad két hajóját, melyek közelebről hosszabb ideig tartó utra keltek, ily módon sűtött vagy főzött hussal telt szelenczékkel látták el.

A fény sulya. Croocke nevű angol tudós, ki a »British Association«-nak is tagja, azt állítja, hogy a fény, mint a többi sulylyal bíró tárgyak, megmérhető, azaz sulya szerint mérlegelhető. Egy angol tudományos szemle is azt írja e tárgyról, hogy »ha nincs tévedés a dologban, a tudós világ bizonyára meglepetéssel fogja hallani, hogy a fény kilépett a suly nélküli tárgyak sorából és most már méltán fölvehetjük a kérdést, hogy nem fog-e eljönni az idő, mikor a forróvívi nap égető sugarait összezsomagolhatjuk és tonna számra szállíthatjuk el a sarkvidékek didergő lakóinak?« De hogy mi módon történik a fény megmérése, arról mind Crooke, mind az említett tudományos szemle mélységesen hallgat.

Miként lehet a betegszobákat hüsekké tenni?

Dr. Maurin erre vonatkozólag egyszerű eljárást ajánl. Ő ugyanis a kinyitott ablakok elé vízbe mártott vászonzüggönyt akaszt. A víz, mint tudjuk, midőn elpárolog, vagyis cseppfolyó állapotából légalakuba megy át, meleget köt meg, miáltal képes a szoba hőmérsékét 4—5 fokkal elszállítani, egyszersmind a légkört nedvesebbé is változtatván, a betegek légzési folyamát könnyebbé teszi, ezt előmozdítja. Ily uton még a legnagyobb hőségben is, például forró nyáron, a betegek szobájában kellemes hűvösöset lehet előidézni.

A legnagyobb virág. A londoni »Gardener's Magazine« szerint Von Hulle, a ghenti (Hollandia)

füvészkert igazgatója azt állítja, hogy a Victoria regia virágának egyetlen levele öt középtermetű ember sulyát bírja meg.

A kézcsók ellen. Duhrssen berlini orvostanár a Deutsche Medizinische Wochenschrift legutóbbi számában élesen kikel a kézcsók ellen, amely szerinte számos betegség okozója. A tudós professzor a kézcsók azonnali eltörlését kívánja magasabb higienikus szempontból. Szép, de mit szólnak ehhez a zsurifjak és zsurleányok?

Krónikás adoma. Bapst Germain francia történetíró legutóbb a Sorbonne-ban tartott felolvasásán a következő adomát mondta V. Ferdinándról. Ferdinánd királynál egy szép napon megjelent Metternich herceg és engedelmet kért, hogy fontos politikai jelentést tegyen. A király igent intett fejével és a kancellárt az ablakba vonta, ahonnan kényelmesen lehetett az utczára nézni. Adott jelre Metternich belefogott a jelentésbe és örömmel látta, hogy a király mily figyelmesen hallgatja őt és csak néha pillant ki az utczára a Hofburg elé. Amikor Metternich befejezte jelentését, Ferdinándtól nagyfontosságú politikai döntést várt. És Ferdinánd királyunk el is kezdett beszélni. Arcza vidám, derűs volt, beszéde pedig emigy hangzott:

»Igazán örülök, hogy idejében fejezte be. Amikor az ablakhoz ültünk, magamban fogadtam, hogy beszéde alatt épen 95 omnibusz fordul be a Burg kapuján. És amire a 95-ik elhaladt, ön csakugyan befejezte beszédét. A fogadást megnyertem.«

Szegény Ferdinánd királynak az is volt az ő legnagyobb baja, hogy amikor a Burg ablakából kinézett, csak a bécsi omnibuszokat bírta meglátni.

Zsidók a középkorban. A római szent birodalomban a zsidók, mint kamarai szolgák a császár védelme alá állottak. Ez a védelem abban állott, hogy a császárnak elsősorban volt joga tőlük a lehető legtöbb pénzt kizsarolni. A dortmundi zsidók patronátusát 1248-ban a kölni érsek vette át. Mindazáltal 1351-ben az ottani zsidókat üldözték, kirabolták, részben megölték, részben kikergették. Mikor később visszatértek, akkor védőjüknek fejdíjat fizettek és pedig egy-egy házaspár 4 márkát, külön álló személy kettőt. Maga a város is sarczolta őket és amellet a városba való befogadásuk mindig határidőhöz volt kötve. Ennek fejében a tanács megengedte nekik, hogy uzsoráskodjanak, földbirtokokat, fekvőséget, egyáltalán nem volt szabad szerezniök. Még 1725-ben is Dortmund városa a zsidókat a hasznos háziállatok közé sorolja és fölszámít minden zsidónak, aki átmegy a városon, 3 garast és 6 fillért és minden éjszakaért, amit benne tölt, 5 garast és 9 fillért.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A rejtelmes sziget.

Regény. Irta: Verne Gyula, átdolgozta: Szász Károly.

(Folytatás.)

Némo kapitány egy megsemmisítő tekintetet vetett a szőlóra, — aztán visszadőlve vankosára mormogá:

— Különben mindegy! úgy is meghalok.

Smith Cyrus közeledett; Spilett Gedeon pedig megragadta kezét, melyet forrónak talált. A többiek tiszteletteljes távolban maradtak.

Némo kapitány intett kezével, hogy üljenek le. Aztán Cyruchoz fordult:

— Ön ismeri a nevet, melyet egy ideig viseltem.

— Igen, — mondá ez; — s a csodálatos, tenger alatt járó hajót is, önnek e bevehetetlen várát: *Nautilust*.

— Hogy lehet az? Harmincz éve lesz, hogy az emberektől elszakadva, velök nem érintkezve, a tengerek alatt élek. Ki árulhatta el titkomat?

— Oly valaki, a ki ön irányában titoktartásra kötelezve nem volt; s a kit ennél fogva árulás vádjá nem is illet.

— Tudom. A francia, nemde, kit ezelőtt tizenhat évvel a sors hajómra vetett?

— Ugy van.

— De hát ez az ember és két társa, nem veszett oda a Mael-özönbe, mely őket a *Nautilustól* eloldott csónakban elsodorta?

— Nem. S megszabadulása után leírta élményeit a *Nautiluson*, egy »Utazás a tenger alatt« című könyvben, ebből ismerem én is az ön történetét.

— Történetemnek csak igen kis részét, uram!

— Ugy van, kapitány. Önnek előéletéről s az okokról, melyek önt arra birták, hogy a világtól megválva, önként száműzze magát az emberek közül, sőt az egész száraz földről, valamint embergyűlölete s az emberek és kivált a hajók ellen folytatott harczának okairól mit sem tudok, s azért e fölött nem is ítéltetek. De egyet tudok, vagy legalább sejtek, Némo kapitány. S ez az, hogy mióta engem és társaimat egy véletlen e szigetre dobott, egy jó szellem áll ört mellettünk, a ki legnagyobb bajainkban segített, legnagyobb veszedelmeinkben megmentett; — és hogy e jó szellem ön volt, Némo kapitány!

— Én voltam, — felelé az agg egyszerűen.

Cyrus és Spilett felállottak. Társaik közeledtek, s a mindnyájok szívéből kicsordulni kész hálaérzelem élénk mozdulatokban lelt s szavakban keresett kifejezést.

De Némo kapitány egy kézintése elfojtotta szavaikat, s megindultabb hangon, mint talán maga is akarta, így szólt:

— Hallják előbb történetemet.

Tizedik fejezet.

Némo kapitány története és végrendelkezése.

Némo kapitány röviden, de szabatosan adta elő élettörténetét. Látszott, hogy annak elbeszélése közben halálos gyöngeséggel küzd, Smith Cyrus több ízben kérte, hogy vegyen lélegzetet s pihenjen egy kissé. De ő csak azzal háritotta el a jóakaratu kéréseket:

— Hiába! Óráim meg vannak számlálva!

Némo kapitány eredetére nézve előkelő hindu volt; Dakkar herczeg, az akkor független Bundelkundi terület rajahjának fia s India hősének, Tippó-Saibnak unokaöccse. Atyja őt már tíz éves korában Európába küldötte, hogy ott teljes kiképeztetést nyerjen, hogy egyenlő fegyverekkel küzdhessen azok ellen, kiket hazája elnyomóinak tartott.

Tízöt harmincz éves koráig a kitünő tehetségekkel fölruházott, nagyszívű és szellemű Dakkar herczeg folyvást tanult s képezte magát a tudományokban, művészetekben és irodalomban, s minden tekintetben ritka magas műveltségre tett szert. Beutazta egész Európát; születése és gazdagsága minden ajtót megnyitott előtte s keresetté tette őt minden körben, de a világ csábjaitól mégis meg tudta magát őrizni. Szép és fiatal létere komoly és tiszta maradt, csak a tudás szomjától epesztve s szívében őrizve a mély gyűlöletet faja elnyomói ellen. Egy országot gyűlölt, melynek földjére nem is akarta lábát tenni soha, egy népet, melynek nyereségéből nem akart részt kérni magának soha: gyűlölte Angliát. A legyőzött egész gyűlöletét a hódító iránt érzé s táplálta szívében. Fia azon souverainek egyikének, kiket az egyesült királyságok csak kényszerrel hajthattak rabigába, Tippó-Saib rokona, a bosszu és megtorlás gondolatában növekedve, forró szeretettel az angol rabigába vert hazája iránt, soha sem lépett az átkozott földre, melynek India rabságát köszöné.

Dakkar herczeg művészsze lön, kire a művészet csodái nemesítő hatással voltak; tudóssá, ki előtt a tudomány legmagasabb látköre sem maradt titok; államférfivá, a szó európai értelmében. Kik csak felületesen ismerték, kozmopolitának vélhették, aki megtagadja nemzetiségét az általános műveltségért. Pedig világért sem volt az. E művész, e tudós, ez államférfi, szívében hindu maradt; hindu boszuvágyában, hindu a reményben, hogy az idegen hódító által leigázott hazáját egykor még szabaddá teheti!

1849-ben Dakkar herczeg visszatért Bundelkundra. Ott nőül vett egy nemes hindu nőt, kinek szíve épen úgy vérzett hazája szerencsétlenségén, mint az övé. Két gyermekök született, kiket szeretők egész melegével halmoztak el. De a családi boldogság nem feledtethette vele hazája leigáztatását. Csak alkalomra várt. S az nem is késett soká.

1857-ben kitört a sipoy-k lázadása. Dakkar herczeg élére állt annak, s lelke lön a fölkelésnek, mely vezetése alatt egyre nagyobb mérvet öltött. Ő mindenütt az első sorban küzdött, hősileg s elete kockáztatásával.

Soha az angol uralom Indiában ily nagy veszélyben nem forgott. S ha a sipoy-k, mint reméltek, kívülről segínyt kaptak volna, az angol uralomnak ezuttal vége is lett volna Ázsiában. A külsegély azonban elmaradt s a jog ezuttal is az erőszak áldozatául esett.

Dakkar herczeg, bár kereste a halált, nem halhatott meg s visszavonult a bundelkundi hegyek közé. Családja az angolok dühének esett áldozatul. Határtalan embergyűlölet és életundor fogta el lelkét. Pénzzé tevén minden vagyonát, husz egynehány hű emberével — eltűnt, senki sem tudta hová.

A harcros helyét a tudós foglalta el. A Csön-des-óceán egy puszta szigetén állította föl kohóját, műhelyét és gyárát s egy tenger alatt járó hajót épített: a Nautilust. A villanyosságot tette annak mozgató elemévé s magát Némo kapitánynak nevezvén, a tenger mélységének karjaiba dobta magát.

Évek és évek teltek. A lakott föld önkéntes száműzöttje, az északi és déli sarkak közötti tengerek utazója lón s összegyűjté kincseiket. A vígói öbölben 1702-ben elsüllyedt kincsek neki csaknem kimeríthetetlen forrásul szolgáltak, melyekből elnyomott s szabadságukért küzdő népeket segíté, mint pl. a kandiotákat a török ellen.

Már rég nem volt semmi érintkezése az emberekkel, midőn 1866 november hatodikán a véletlen három embert vetett hajójára: Aronnax francia tanárt, szolgálójával Conseillel s egy északamerikai czethalászzsal, Nend-Land-dal. 1867 június 22-én ezen embernek sikerült menekülni a Nautilus-ról.

Azután Némo kapitány ismét folytatta magános életét a tengereken. Egymásután elhaltak társai, s mindnyájan a Csön-des-tenger korall-temetőjébe kerültek. Némo kapitány egyedül maradt Hatvan éves volt. Közeledni érezte halálát. S hajóját ama tengeralatti kikötők egyikébe vezette, minőket többet ismert: a Lincoln-sziget alattiba, ahol már azelőtt is nem egyszer megfordult utazásaiban.

Hat éve már, hogy Némo kapitány itt rejtőzött; nem utazva többé, csak nyugodtan várva halálát — midőn a véletlen a léghajó bukásának szemtanújává tette, amelyben a richmondi börtön foglyai menekültek. Buvarkészülékébe öltözve, épen a víz alatt járkált, midőn a lebukó léghajóból Smith Cyrus a vízbe esett. Ekkor mentette meg Cyrust s vitte ki a partra, egy barlangba, eszméletlenül.

Rejtekeiből figyelemmel kísérte a lég hajótörteinek életét a puszta szigeten, a nélkül, hogy magát nekik mutatta volna. Azonban folyton növekedő érdeklődéssel szemlélte küzdelmeiket s munkálkodásukat és önkéntelenül behatolva életök rejtelseibe, olykor gondviselészerűleg lépett közbe, veszélyes pillanatokban, javukra.

E nagy embergyűlölet ellenállhatatlan ösztönvonta a jótevésre. Ő volt az, aki Smith Cyrust

megmentette, aki az ebet a barlangba visszavezette aki azt a vízből kidobta, aki a csónakot a Mercy-folyón lebocsátotta, aki a tengerbe dobott palackkal őket az Ayrton nyomára vezette, aki a majmóktól elfoglalt gránitlaktól (hová a sziklauton át feljárata volt) a kötélhágcsót ledobta; ő volt aki a kalózhajót megsemmisítette, aki Harbertnek a mentő chinint vitte s az öt rablót villanyütéssel megölte.

Midőn Némo kapitány befejezé élettörténete elbeszélését, így szólt:

— Uraim! most ismerik életemet: Itéljétek fölöttem!

Smith Cyrus kezét nyujtá Némo kapitánynak s kifejezé maga és társai háláját, a nekik tett nagy szolgálatokért. Ami az ítéletet illeti, attól tartózkodnia kellett.

— Minden nagy és nemes tett, mondá, Istentől jó. Az ítélet is Istené! De Némo kapitány, mi — a kikkel ön annyi jót tett — mi soha sem szününk meg hálával gondolni önre, és örökre siratni fogjuk!

Harbert a kapitányhoz közeledett. Térdeit meghajtá előtte s lecsüngő kezét megragadva, megcsókolta azt. A haldokló szemeiből egy köny gördült alá!

— Gyermekeim! — szólt — légy áldva!

Ezalatt megvirradt. Némo kapitányt teljes kimerültség s fáradság fogta el az éj, s az elbeszélés fáradoimai és izgalmi után. Smith Cyrus és Spilett Gedeon figyelemmel szemlélték a beteget; látszott, hogy mint az olajfogyott mécs, kialvóban van. Tényieges körjelek nem mutatkoztak rajta; végegyengülésben haldoklott.

(Folyt. köv.)

Dr. Szász Géza

fogorvos, egyesületi tagunk,
az egyesület tagjainak a foghuzást
ingyen eszközli, a többi fogorvosi ke-
zeléseknél pedig **50%** árengedményt ad.

Lakik: Budapest, Andrassy-út 49.

Csere.

Bognár Béla Somogyváron beosztot-
pályafelügyező olyan állomásra óhajtaná ma-
gát áthelyeztetni, ahol, vagy amelyhez közel
gyermekai részére felsőbb iskola van. Azok,
akik csereképeni áthelyezésre hajlandók, for-
duljanak hozzá akár személyesen, akár levéli-
leg a kölcsönös feltételek megállapítása végett.

MÜHLE VILMOS

es. és kir. udvari szállító Temesváron

Mag-, növény-, rózsa-, fák- stb. nagytenyészet.

(Tenyészetterület: 62 hold = 73 hektár.)

**Magvából és virághagymákból a legjobbat-
A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfákat.**

A legszebb fenyőféléket és cserjéket.

Képletekkel bőven ellátott leiró katalogusok ingyen.

Postaszállitmányok magvakkal 5 kor. felül bérmentve
Minden egyes szállitmányhoz „Mühle tanácsadója a kertmivélésben“,
a legjobb kertészeti kézikönyv ingyen mellékeltek.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereségy-
részesedés.

„Dordrecht” ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Akadémia-utcza 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.